

Forbedringsarbeid i A3-format

Hege.andersen@unn.no

Leder Kontinuerlig forbedring, Direktørens stab UNN HF

PhD. Førsteamanuensis, Institutt for statsvitenskap, HSL-fakultetet UiT

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NOROGGA UNIVERSITEHTABUOHCCVISSU

Hva kan være kilder til forbedring?

Kontinuerlig forbedring i UNN : et system for forbedring og læring

Avklaringsfasen

Forbedringsfasen

Læringsfasen

KILDER TIL FORBEDRING

Den gode idé

Status

Avvik

Resultater

Rapporter

Plunder og heft

Tilsyn

Pasient-historier

Hva ønsker vi å oppnå?

Hvordan vet vi at en endring er en forbedring?

Hvilke endringer kan vi gjøre som vil resultere i forbedring?

•§ 9

•§ 6

KORRIGERE

PLANLEGGE

EVALUERE

GJENNOMFØRE

•§ 8

•§ 7

Verktøy i
kontinuerlig
forbedring

Opplæring av ledere og ansatte i kontinuerlig forbedring

Veiledning i kontinuerlig forbedring

Sikre læring

Arenaer for læring og spredning av kunnskap

LOVDATA

Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten

Dato	FOR-2016-10-28-1250
Departement	Helse- og omsorgsdepartementet
Publisert	I 2016 hefte 14
Ikrafttredelse	01.01.2017
Sist endret	
Endrer	FOR-2002-12-20-1731
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1984-03-30-15-§7, LOV-1999-07-02-61-§2-1a, LOV-1999-07-02-61-§3-4a, LOV-2011-06-24-30-§3-1, LOV-2011-06-24-30-§4-2, LOV-1983-06-03-54-§1-3a
Kunngjort	28.10.2016 kl. 14.20
Korttittel	Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helsetjenesten

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 28. oktober 2016 med hjemmel i lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten m.m. (helsetilsynsloven) § 7, lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven) § 2-1a tredje ledd og § 3-4a andre ledd, lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-1 tredje ledd og § 4-2 andre ledd og lov 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten (tannhelsetjenesteloven) § 1-3a. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet.

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å bidra til faglig forsvarlige helse- og omsorgstjenester, kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet, og at øvrige krav i helse- og omsorgslovgivningen etterleves.

FORBEDRINGSMODELLEN

1. Hva ønsker vi å oppnå?

2. Hvordan vet vi at en endring er en forbedring?

3. Hvilke endringer kan iverksettes for å skape en forbedring?

Problem

Identifisert og beskrevet «utenfra og inn»

- Problem for hvem?
- Hvordan påvirkes pasientene?
- Hvilket omfang?

Pasientskygging
Direkte observasjon

Forslag til løsning

Hypotese og tiltak

- Illustrert hvordan det ser ut når problem løst?
- Fører dette til måloppnåelse?
- Alternative løsninger gjennomtenkt?

Nominell gruppeteknikk
Drømmeforløp
Prioriteringsmatrise

Nåsituasjon

Beskrevet og visualisert

- Hvor i prosessen er problemet?
- Hvilken del av problemet er størst?
- Er fakta relevante og forståelige?

Spaghettidiagram
Risiko- og sårbarhetsanalyse
Prosesskartlegging

Plan for test

Hypotese-test

- Nye standarder klar for test?
- Tydelig hvordan test skal gjøres?
- Hvem som har ansvar, og når, er tydelig beskrevet?

Tavlemøter
PDSA-skjema

Problemstilling og mål

Spisset «innenfra og ut»

- Kan vi lære fra nåsituasjonen?
- Vil måloppnåelse løse problemet?
- Husk: vi har ikke definert løsning ennå

SMARTE mål
Måldefinisjon

Resultater

Hypotese-verifisering

- Visualisert hva vi har oppnådd?
- Mulig å se at vi har løst problemet?

Reversere A3
Variasjon- og rundiagram

Rotårsaker

Analyse

- Overlapp eller manglende årsaker?
- Kan vi prioritere årsakene etter viktighet?

Fiskebensdiagram
5 x hvorfor
Driverdiagram

Videre oppfølgingstiltak

Standardisering og spredning

- Implementering og deling av nye løsninger beskrevet?
- Er det vurdert hvordan nye problemer skal løses?

Implementeringsplan
Prosedyrer og sjekklister

Tema:

Laget av:

Dato:

Problem

A3 film

Nåsituasjon

Problemstilling og mål

Rotårsaker

Forslag til løsning

Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

Resultater

Videre oppfølgingstiltak

Problem

HVA

Identifisere og beskrive «utenfra og inn

- Problem for hvem?
- Hvordan påvirkes pasientene?
- Omfang?

HVORDAN

- Direkte observasjon
- Pasientskygging

Hvordan gjennomføre direkte observasjon?

Kilde: traccsolution.com/resources/gemba-walks-guide

Tema:

Laget av:

Dato:

 Problem

 Nåsituasjon

 Problemstilling og mål

 Rotårsaker

 Forslag til løsning

 Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

 Resultater

 Videre oppfølgingstiltak

Nåsituasjon

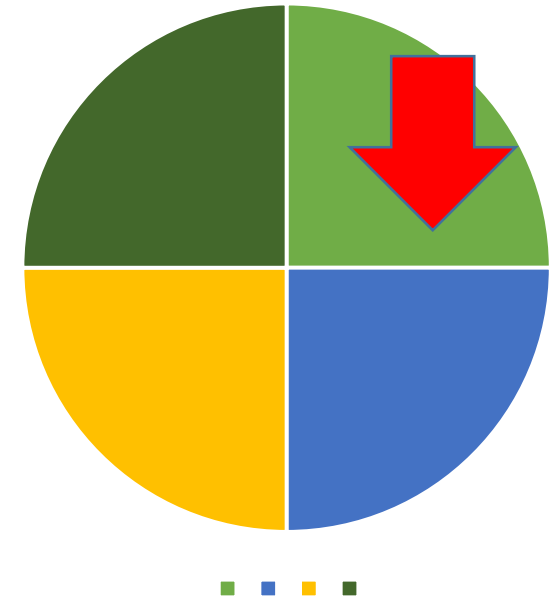
HVA

Beskrive og visualisere med fakta

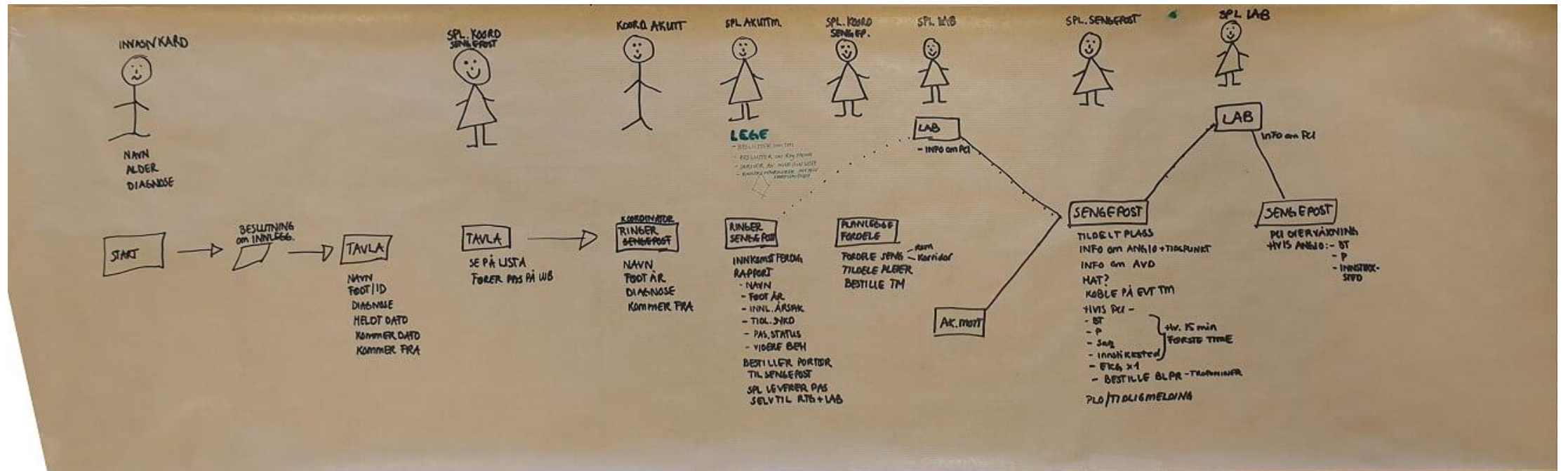
- Hvor i prosessen er problemet?
- Hvilken del av problemet er størst?
- Er fakta relevante og forståelige?

HVORDAN

- Flytskjema
- Risiko- og mulighetsanalyse
- Spagettidiagram

Flytskjema

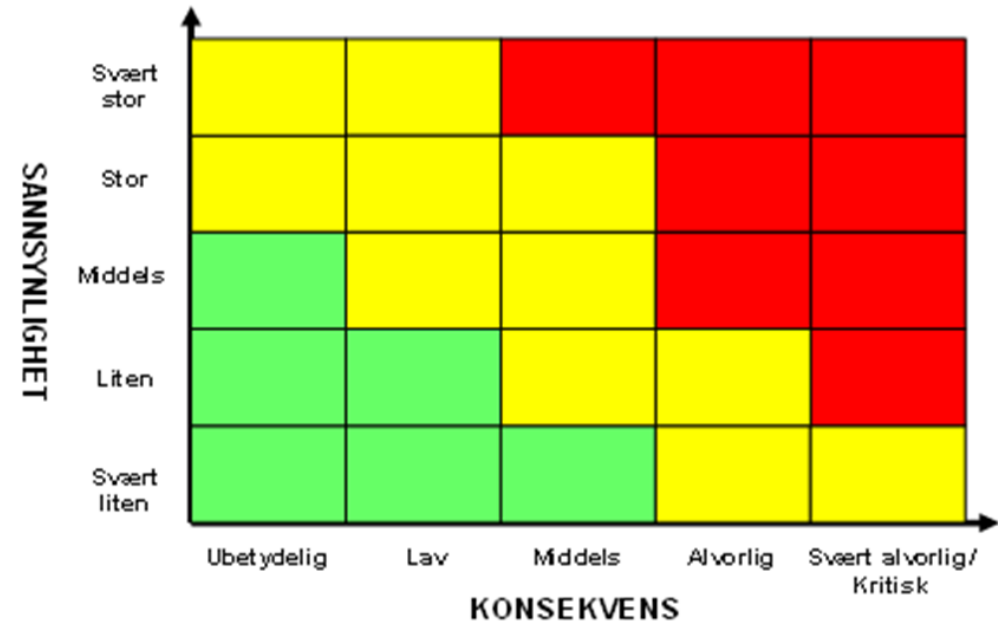

Klinikk/Avdeling:	Deltakere:	Utført dato:
Lokalisasjon/bygg/sted/rom:		Ansvarlig person:
Oppdrag/mål:		

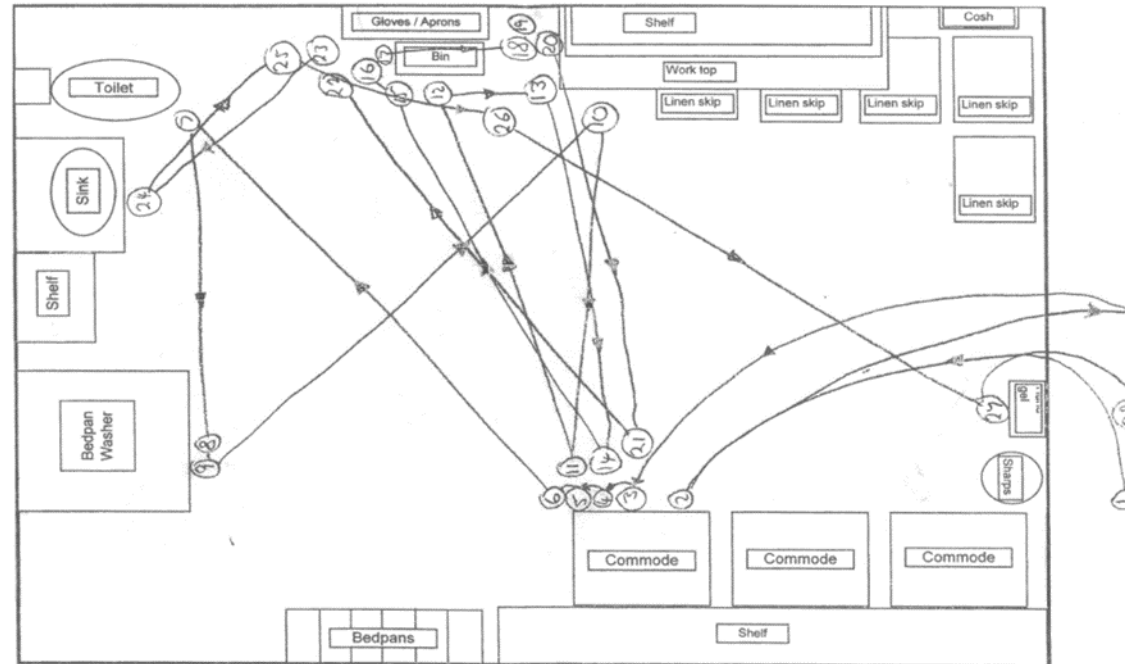
Oppgave/ mål	Kriterier/ krav	Eksisterende tiltak	Uønskede hendelser, hindringer for å oppnå mål eller tilfredsstillende krav/kriterier	Vurdering (1-5)		Risiko-nivå (FxK)	Ytterligere tiltak	Rest-risiko (FxK)
				Frekv	Kons			

Intern referanse: [RL1067 i Docmap](#)

^[1] Mennesker (pasient, ansatte), Miljø (utslipp, forurensing, klima), Materiell (økonomiske og materielle verdier, bygg, utstyr)

Spagettidiagram

Fakta-innsamling

Kilder:

- DIPS
- HN-LIS
- Ventelister
- Kvalitetsregister
- SKDE
- Nasjonale retningslinjer
- Prioriteringsveiledere
- Observasjoner som gjøres under kartleggingen

<https://www.youtube.com/watch?v=kBdYoPAGv2Y&feature=youtu.be>

Tema:

Laget av:

Dato:

 Problem

 Nåsituasjon

 Problemstilling og mål

 Rotårsaker

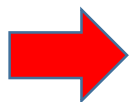
 Forslag til løsning

 Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

 Resultater

 Videre oppfølgingstiltak

Problemstilling og mål

HVA

Spisset «innenfra og ut»

- Kan vi lære fra nåsituasjonen?
- Vil måloppnåelse løse problemet?
- Husk: vi har ikke definert løsningen ennå

HVORDAN

- Måldefinisjon: hvor mye, for hvem, innen når?
- SMARTER mål

Det vi ønsker å oppnå = MÅL

Spesifikt — hva og for hvem?

Målbart — hvor mye?

Attaktivt - motiverende

Realistisk

Tidsbestemt — innen når?

Enkel

Hva kan måles?

Pasientrelaterte mål:

- Ventetid, liggetid, epikrisetid
- Fristbrudd
- Utfall; direkte (medisinsk) eller indirekte (tilfredshet)
- Komplikasjoner, avvik, gjeninnleggelser
- Funksjonsskår ved utskrivning

Personellrelaterte mål:

- Medarbeidertilfredshet
- Sykefravær
- Turnover
- Rutiner dokumentert og fulgt
- Tid til fagutvikling

Sykehusrelaterte mål:

- Ressursbruk
- Pasientvolum, ant. henvisninger
- Overtidsbruk
- Kjøp av produkter og tjenester
- Gjestepasient
- Dropouts/ikke møtt

Tema:

Laget av:

Dato:

Problem

Nåsituasjon

Problemstilling og mål

Rotårsaker

Forslag til løsning

Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

Resultater

Videre oppfølgingstiltak

Rotårsaker

HVA

Analyse

- Overlapp eller manglende årsaker?
- Kan vi prioritere årsakene etter viktighet?

HVORDAN

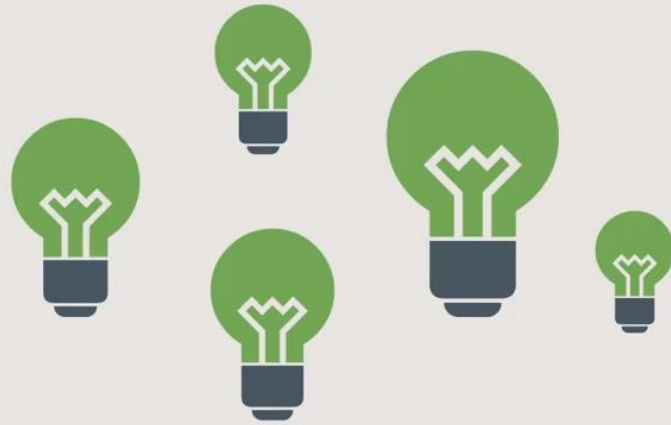
- Driverdiagram
- 5 x hvorfor
- Fiskebein

Hvorfor ikke hoppe rett på løsningen?

5 x hvorfor

<https://www.youtube.com/watch?v=Z8YXoBBssSk&feature=youtu.be>

MASKINER

MATERIALER

MILJØ

LEDELSE

METODER

MENNESKER

- For lite timer til nyhenviste
- Ulik praksis på sette timer/frist
- Begrenset romkapasitet
- Stor andel ø-hjelp som krever kontroller

- Manglende arbeidsplan
- Manglende legeressurser
- Dårlig oppsatt arbeidsplan
- Ikke aktivitetsbasert

- Tilgjengelige timer
- Begrenset rtg.timer
- Dårlig koordinering mellom rtg. og poliklinikk

- Lite håndkirurgisk fagmiljø
- Ikke nok sekretærer på jobb
- Manglende håndkir. kompetanse hos sykepl./ergoter.
- Manglende håndkir. kompetanse hos leger

Nyhenvist pasient ikke rett på time

Tema:

Laget av:

Dato:

Problem

Nåsituasjon

Problemstilling og mål

Rotårsaker

Forslag til løsning

Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

Resultater

Videre oppfølgingstiltak

Forslag til løsning

HVA

Hypotese og tiltak

- Illustrert hvordan det ser ut når problem løst?
- Fører dette til måloppnåelse?
- Alternative løsninger gjennomtenkt?

HVORDAN

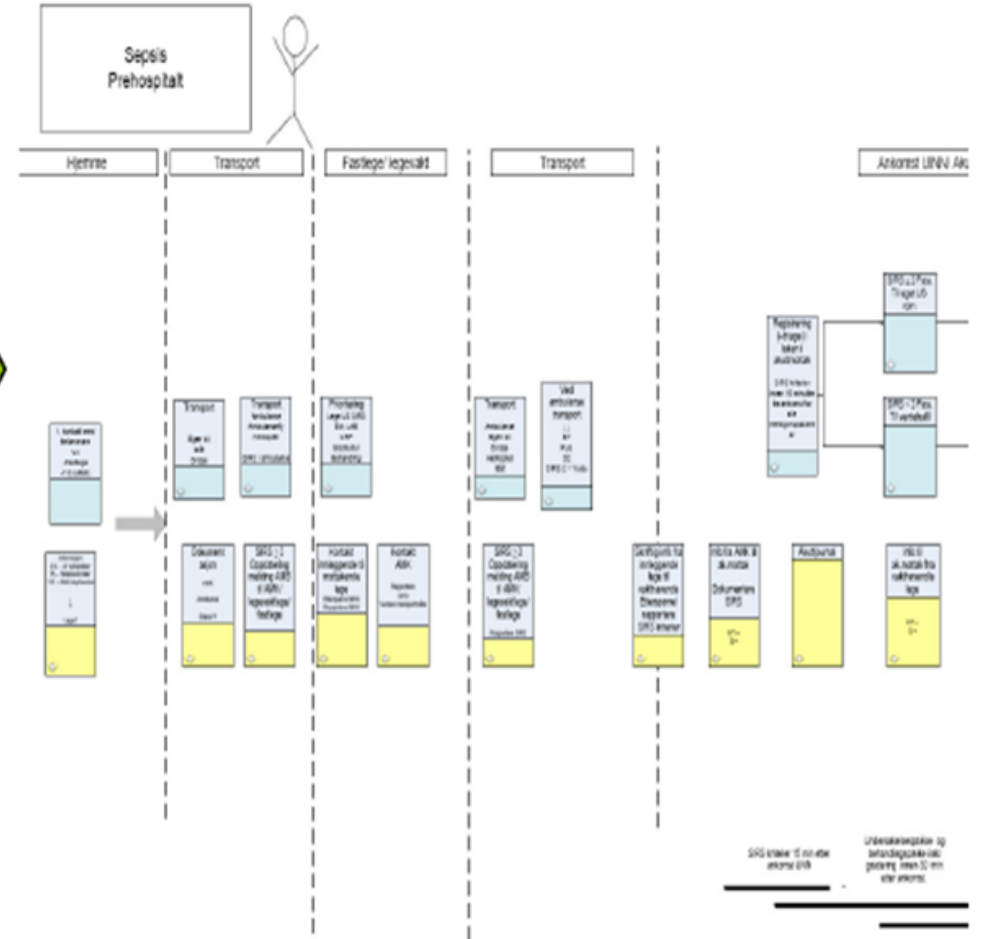
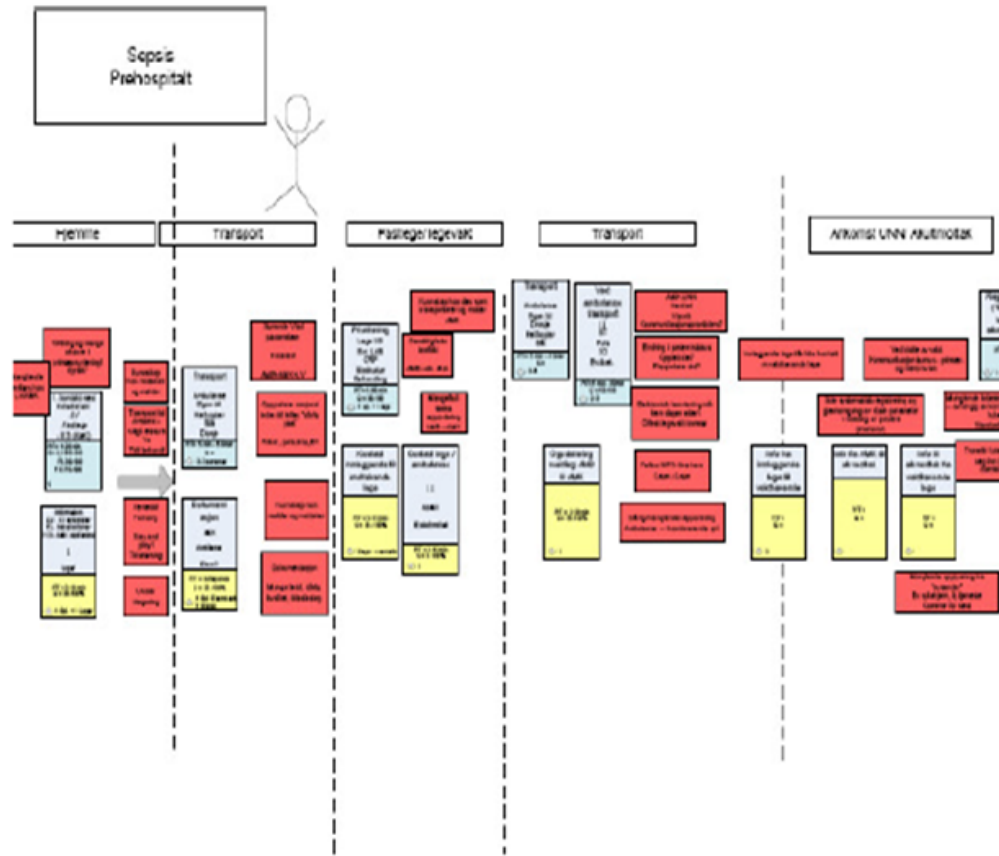
- Prioriteringsmatrise
- Design «drømmeforløpet»
- Nominell Gruppeteknikk

Prioriteringsmatrise

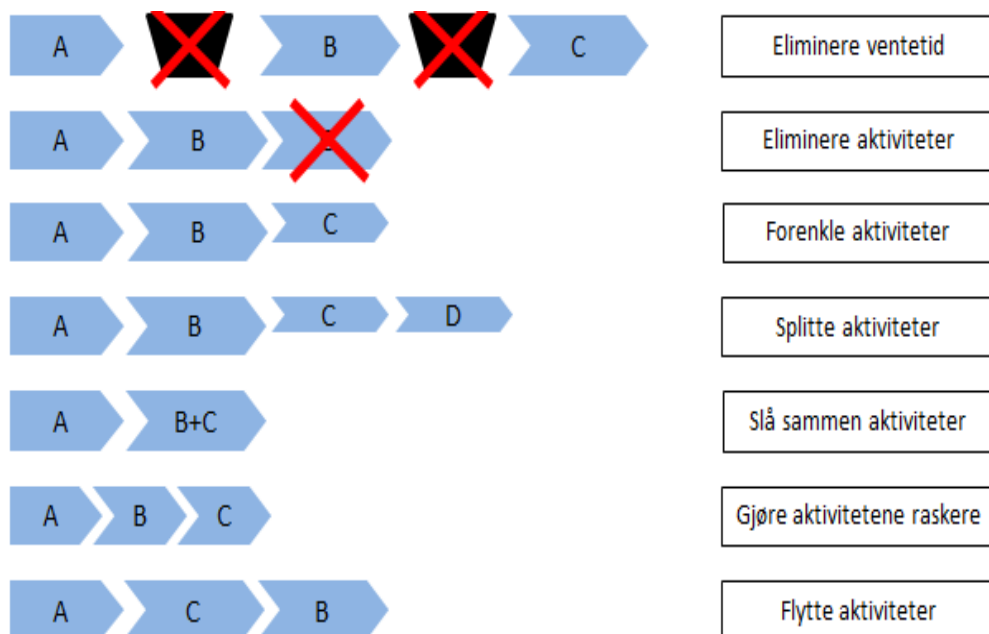

Til framtidens forløp

SRG er ikke et mål i seg selv, men et middel for å nå målet. SRG er et mål i seg selv, men et middel for å nå målet.

Spørsmål ved utarbeidelse av fremtidig verdistrøm

- ✓ Kan vi fjerne prosesstrinn (spill)?
- ✓ Kan vi slå sammen prosesstrinn?
- ✓ Hvor kan vi skape flyt?
- ✓ Hvor kan vi synkronisere kommunikasjon/samhandling mellom enheter?
- ✓ Hvilke prosessforbedringer, tiltak er nødvendige?
- ✓ Endringer i brukerrollen?

Hvordan prioritere? Nominell gruppeteknikk (NGT)

Nominell gruppeteknikk er en strukturert metode idemyldring/brainstorming som brukes når en skal gå fra mange ideer til å sitte igjen med de 3-5 beste ideene.

NGT brukes ofte i forbedringsarbeid, når en vil at alle skal delta.

Klargjør temaet inntil man har en felles forståelse.

Alle skriver ned så mange ideer som mulig innen et bestemt tidsrom.

Ingen diskusjon.

Alle ideene må være synlig

Prioriter og gi poeng etter hvor gode -gjennomførbare ideene er.

Bli enige om forslag som skal arbeides med i videre arbeid.

Tema:

Laget av:

Dato:

Problem

Nåsituasjon

Problemstilling og mål

Rotårsaker

Forslag til løsning

Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

Resultater

Videre oppfølgingstiltak

Plan for testing

HVA

Teste hypotesene

- Nye standarder/tiltak klar til test?
- Tydelig hvordan test skal gjøres?
- Hvem har ansvar, og når, hvor lenge, omfang, tydelig beskrevet?

HVORDAN

- Tavlemøter
- PDSA skjema

Forbedringstavler

PDSA-sirkel/småskalatest

Tiltak / endring

Hvilken tiltak/endring ønsker vi å teste? (spørsmål nr 3 i forbedringsmodellen)

Test nummer

Arbeidshypotese (Hvis A, så B)

Hvilket svar forventer vi?

Neste skritt besluttes

- i. Testen er vellykket: Test hypotesen på flere og/eller under andre omstendigheter eller betingelser.
- ii. Testen er delvis vellykket : Endre eller juster hypotesen.
- iii. Testen er ikke vellykket: Forkast hypotesen og utarbeid en ny hypotese.

A

Planlegg både testen og innsamling av informasjon

- Hva?
- Hvem?
- Hvor ?
- Når?
- Hvordan?

 P

Analysér og lær

- Sammenlign resultatet av testen med arbeidshypotesen
- Gikk det som forventet? Hva gikk ikke som forventet? Hvorfor?
- Hva lærte du?

S

 D

Utfør testen

- Kan det planlagte gjennomføres?
- Beskriv hva som faktisk skjedde under testen, og eventuelle uforutsette problemer og hendelser
- Noter eventuelle resultater eller data som er samlet inn i forbindelse med testen

Tema:

Laget av:

Dato:

Problem

Nåsituasjon

Problemstilling og mål

Rotårsaker

Forslag til løsning

Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

Resultater

Videre oppfølgingstiltak

Resultater

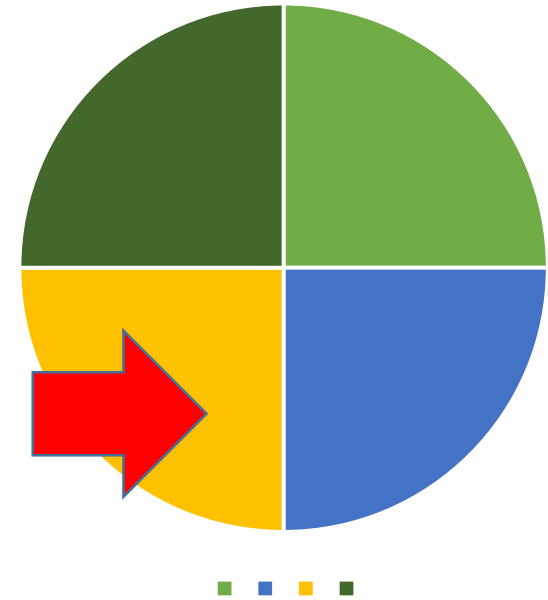
HVA

Verifisere hypotese

- Visualisert hva vi har oppnådd?
- Mulig å se at vi har løst problemet?

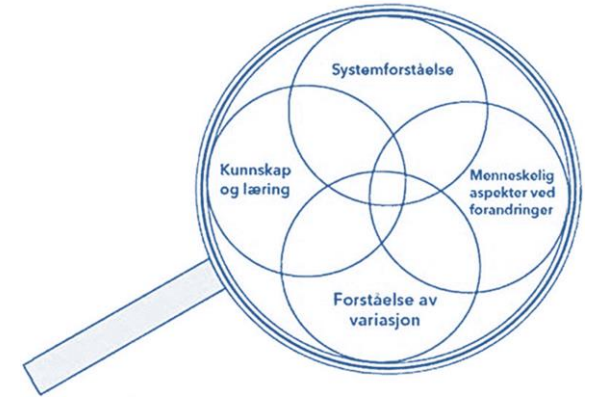
HVORDAN

- Variasjon og rundigram
- Reversere A3

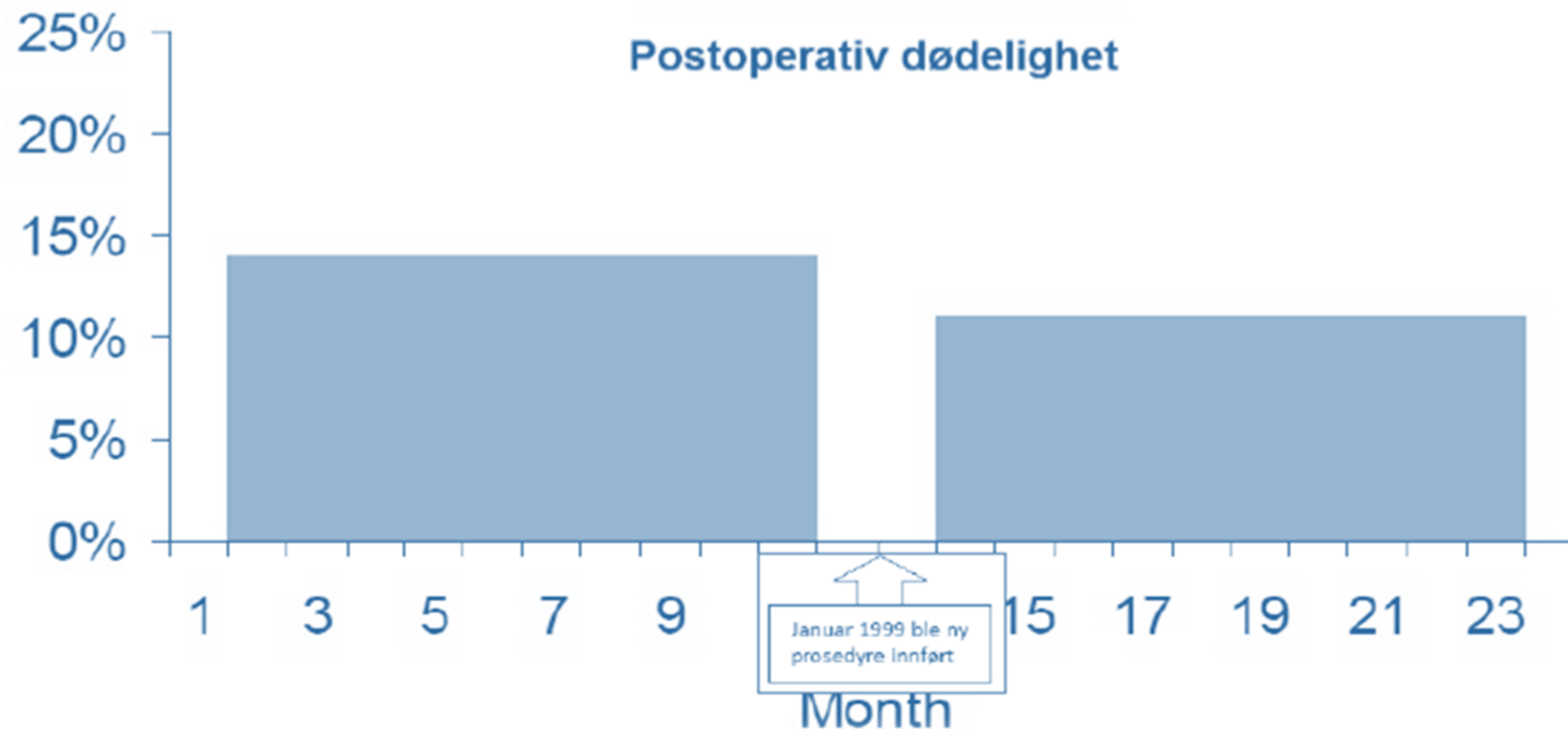
Forstå variasjon

- Alt varierer i den virkelige verden
- Standardisering
- Normal eller spesiell variasjon?
- Kroppstemperatur, reisetid til jobben
- Alle prosesser har en systematisk variasjon og vi må lære å skille naturlig variasjon fra tilfeldigheter.
- Forståelse av hvordan ulike systemer og prosesser opptrer statistisk.

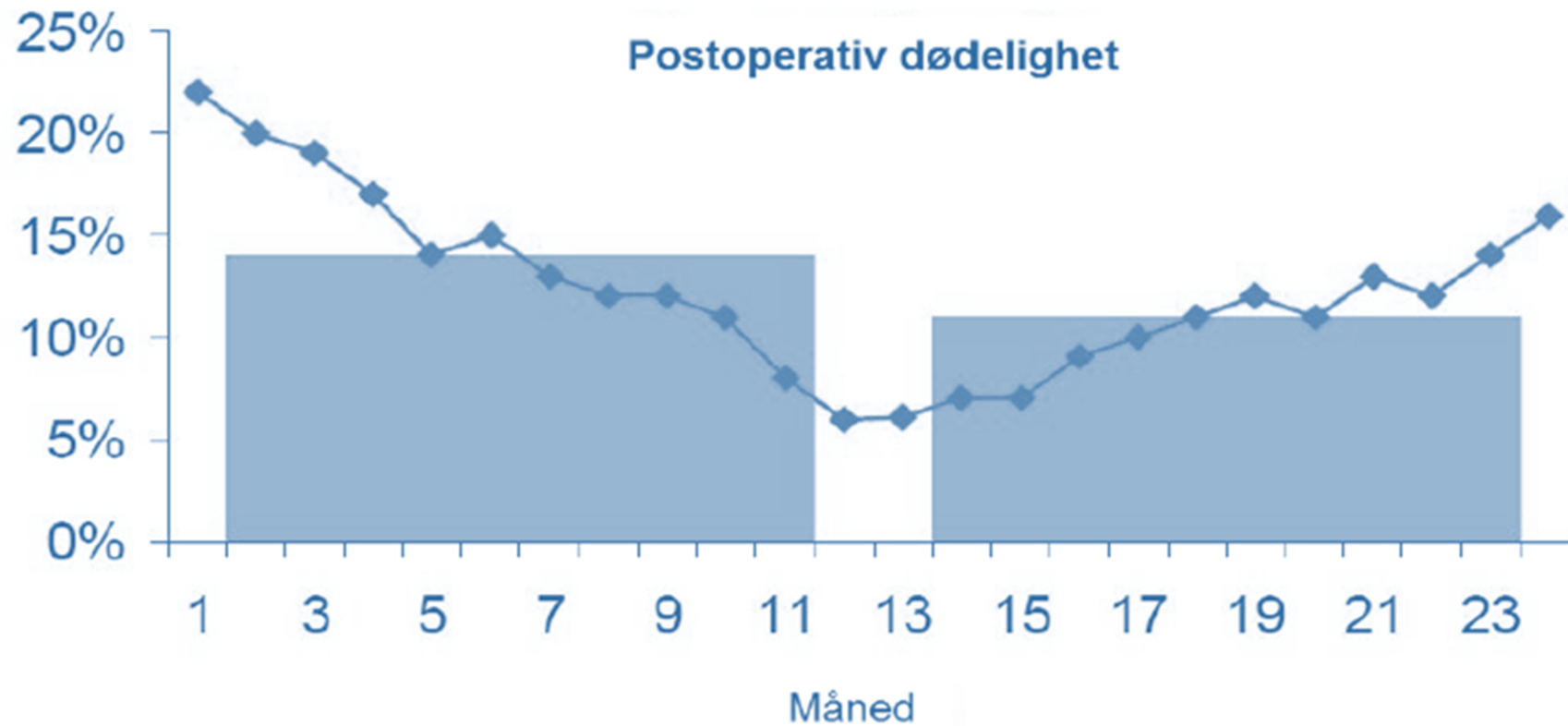
Hvordan vet vi at en endring er en forbedring?

Dødelighet ved coronar by-pass kirurgi før og etter endret prosedyre
(Ved å presentere årsgjennomsnittet gir vi et statistisk bilde av situasjonen)

Samme data satt inn i en tidsserie

Dødelighet ved coronar by-pass kirurgi før og etter endret prosedyre
(Ved å plote de månedlige dataene i en tidsserie får vi et mer dynamisk bilde av situasjonen)

Reversere A3 om en ikke når sine mål

Tema: _____

Laget av: _____

Dato: _____

 Problem

 Nåsituasjon

 Problemstilling og mål

 Rotårsaker

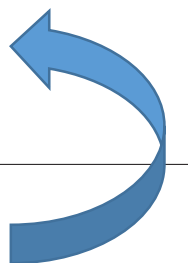
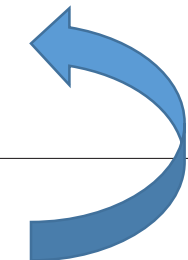
 Forslag til løsning

 Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

 Resultater

 Videre oppfølgingstiltak

Tema:

Laget av:

Dato:

Problem

Nåsituasjon

Problemstilling og mål

Rotårsaker

Forslag til løsning

Plan for test

Aktivitet	Ansvar	Frist	Status

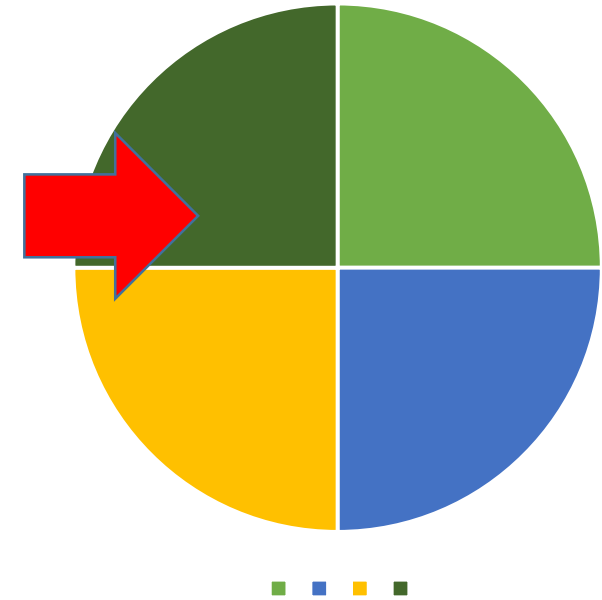
Resultater

Videre oppfølgingstiltak

Videre oppfølgingstiltak

HVA

Standardisering og spredning

- Implementering og deling av nye løsninger beskrevet?
- Er det vurdert hvordan nye problemer skal løses?

HVORDAN

- Prosedyrer og sjekklister
- Implementeringsplan
- Ny PDSA

Sjekklister

Sjekkliste for innleggelsesrapport:

Under følger opplysninger som **skal vurderes** om de skal være med i innleggelsesrapporten. Dersom de ikke er relevant kan de utelates.

Opplysninger om:	Kommentarer
Medisinske opplysninger <ul style="list-style-type: none"> ○ Relevante diagnoser ○ Cave, smitte, allergier ○ Anafylaktiske reaksjoner ○ Reservasjoner	Dette fylles automatisk inn i profil. Påse at det er relevant info som tas med.
Legemiddelopplysninger- KUN når kommunen har ansvar <ul style="list-style-type: none"> ○ Oppdatert legemiddelliste (navn, styrke, form, dose og administrasjonsform) ○ Andre viktige opplysninger omkring legemiddelhåndtering (f.eks. svelgevansker)	Deler fylles inn automatisk, resten fylles ut under sykepleieopplysninger. OBS. Siste dato for INR, terapeutisk nivå, marevandoser, injeksjoner, smertepaster mv at dette kommer med.
Tjenester som pasienten mottar <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilke tjenester har pasienten ○ Beskrivelse av hjelp pasient mottar	Tjenestene kommer med automatisk. Beskrivelsen må fylles ut manuelt under sykepleieopplysninger.
Sykepleieopplysninger <ul style="list-style-type: none"> ○ Aktuell situasjon/innleggelsesårsak hvis kjent ○ Mental status før innleggelse ○ Kommunikasjon/sanser (hørsel. svn. språk)	Det anbefales at det lages sammenfatninger i pasientjournal som beskriver pasientens habituell-tilstand. Og at denne oppdateres fortløpende når pasientens tilstand endres.

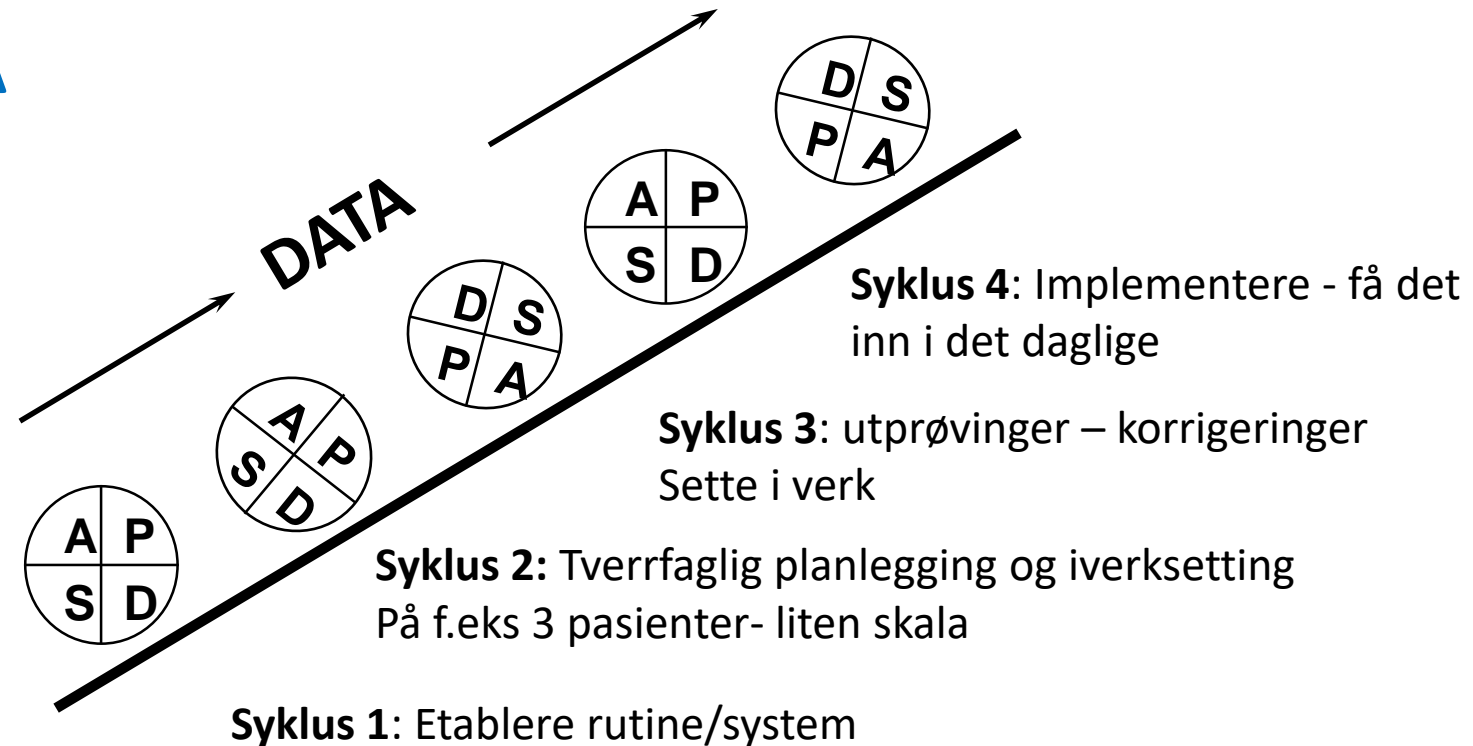
Standarder

- Standarder er viktig fordi vi skal sikre at pasienter med samme symptomer og sykdommer mottar samme behandling med den best kjente kvalitet. Det er fundamentet for å forbedre sammen.
  - Standarder gir mindre sløsing.
  - Man kan få hjelp fra kolleger på travle dager eller i ferier hvis det finnes standarder som følges.
  - Det gjør opplæring av nye kolleger lettere.
  - Færre feil.
  - Bedre flyt.
  - Forbedrer arbeidsmiljøet fordi alle kjenner sin rolle, altså man har forutsigbarhet.

Kontinuerlig forbedring = ny PDSA

MÅL:

Oppsummering: Primære drivere for forbedring

Ønske om endre nåværende
tilstand til det bedre

Vilje

Utvikle ideer om
hva vi skal gjøre for
at prosesser og
utfall skal bli bedre

Ideer

Kunnskap om
teknikker og verktøy
som brukes til å
gjennomføre ideene

Evne

